

Kärlek utan sex

– en artikelserie om asexualitet och avhållsamhet

Ett ord som på pappret inte tar så stor plats, men som i verkligheten är både laddat och exponerat. Sex kittlar och fascinerar. Men det finns också en annan värld, bortom penetration och petting. Denna artikelserie skildrar två olika delar av en verklighet utan det där som alla pratar om.

Anna Maria Burén
C-projekt ht 2007
Södertörns högskola
Journalistik och multimedia
Handledare: Christoph Andersson
Examinator: Karin Stigbrand
Antal tecken: 29 082

Innehållsförteckning

Som en harpun i bröstet (reportage).....	sid. 3
Bryter mot samhällets förväntningar (faktaartikel).....	sid. 8
I väntan på bröllopet (personporträtt)	sid. 12
Vem vill göra någon besviken? (krönika).....	sid. 15
Arbetsrapport.....	sid. 16
Källor.....	sid. 21

Som en harpun i bröstet

– Har du provat de olika styrkorna? Håll mot näsan så känner du.

Den unge killen klädd i röd tröja pekar på den mjuka staven i gummi. Ytan är len och vore det inte för att jag visste vad den var till för, skulle det kännas som att köpa en eltandborste. Handen vibrerar när plus-knappen trycks ned. Det känns som om en humla har blivit fångad i handflatan och kämpar för att komma ut. Plötsligt hoppar hylsan av och batterierna faller till golvet.

Det är sista dagen av Sexdagarna på Stockholms universitet. Information, gratiskondomer och representanter från hetero- och homoorganisationer har berört sex, intimitet och kärlek. Stora Sexboken, Kukkunskap, Fittfakta och Mina hängel-böcker. Dagens evenemang har varit flirtskola och pysselhörna där man kan tillverka sin egen sexleksak med det man har hemma. Kajsa Warg goes kinky. Eller syjunta för hemmanjutaren.

– Vill du testa någon annan? fortsätter killen i röd tröja.

Jag fumlar ihop batterierna och hinner inte svara förrän en tjej som står bredvid mig har fångat en humla.

På ett bord snett bakom står en papperstallrik med guldpärlor. Stolarna runtomkring är tomma och en diskussionsgrupp har precis tagit uppehåll. Jag får sällskap av Jani, en 19-årig gymnasiestudent. Han håller något mellan fingertopparna. Jani är här för att göra radio för ungdomar, men har hunnit knäpa ihop en ”runk-ring” i pysselhörnan. Hans mål är att hitta en kk, sexkompis, som vill oftare. Kanske delar han den tanken med de killar och tjejer som då och då går in för att snabbt stoppa ner en näve gratiskondomer i fickan.

Jani letar efter någon som bara vill ha sex, inte kärlek. Men hur är det om man vill det omvända? På Sveavägen 59 i Stockholm finns en ledtråd.

En annan verklighet

AMMI står det på en röd skylt bredvid den stängda dörren. Inifrån hörs röster och skratt. De bruna gardinerna hänger längs fönstersidan och en bit bort samtalar en grupp äldre kvinnor i ett café som påminner om en djungel. På andra sidan dörren har nätverket sin träff. Jag har varit inne och presenterat mig, och nu väntar en omröstning ifall jag får stanna eller inte. Vissa kommer hit många gånger, andra bara en enda för att träffas och dela erfarenheter utan att behöva berätta mer. Eller som mötesledaren Kim uttrycker det, man får komma hit med ansiktsmask och påse över huvudet om man så vill.

Sorlet från samtalet i caféet överröstar skratten inifrån och jag gör mig beredd på att gå ut i vinterkylan igen, när Kim sticker ut huvudet och säger att jag är välkommen in. Jag får stanna fram till klockan åtta, sen ska det finnas tid för att prata enskilt.

Skenet från golvlampan i hörnet värmer, och på väggen ovanför hänger tavlor på skissade kvinnoansikten. Rummet är precis stort nog för att få plats med dem som har kommit. Jag förväntar mig en presentationsrunda som hos Anonyma Alkoholister.

– Vi kanske skulle börja med hej jag heter Jessica och jag är asexuell, skojar en blond kvinna från sin plats i den svarta soffan.

Träffen för asexuella är en mötesplats för personer som är eller lever med någon som inte kan eller vill ha sex. Träffarna drivs av Nätverket för asexuella och hålls i RFSL Stockholms lokaler var fjärde tisdagkväll på Sveavägen 59 i Stockholm.

Den blonda kvinnan, Jessica, är 34 år och jobbar på ett arkitektkontor i Uppsala. Hon pendlar så ofta hon hinner för att vara med på träffarna. Förutom Jessica, har Mikaela som pluggar på Södertörns högskola klämt in sig bredvid Peter, 27. Kim sitter i en fätölj närmast dörren och släpper in om någon kommer lite senare. När gruppen bildades 2003 ägde mötena rum på ett café, men det kändes olustigt att prata offentligt, så numera hålls träffarna i mötesrummet som tillhandahålls av RFSL Stockholm.

Som utomstående är det svårt att se varför gruppen är samlad. Jag är bara en i raden av alla med medieanknytning som på senare tid har velat kontakta nätverket. Ofta har journalisterna speciella krav på någon de vill intervjua – gärna en ”normal tjej” som är mellan 20 och 23. Det är den bilden mötesdeltagarna är så trötta på, att du måste ha ett annorlunda utseende eller föra dig på ett särskilt sätt bara för att du inte vill ha sex.

– Folk säger, men du ser ju bra ut, du kan väl inte vara asexuell, säger Jessica.

– Ja, eller du som är så sensuell, glittrar Kim.

Jessica är den enda av deltagarna som inte har något emot att bli igenkänd i texten. Hon har ljust, halvlångt hår och svarta kläder. Hon pratar fort och gestikulerar ofta. Att hon är asexuell är ingenting som folk brukar tro på. Som singel tycker hon om att gå ut och dansa på krogen. Men, som hon själv säger, hon står alltid vid garderoben en halvtimme före stängning. Dels för att hon vill ha kläderna fort, dels för att undvika dammsugarblickarna när de lugna låtarna börjar. Det finns ingen orsak att stanna när kvart-i-tre-raggandet kommer igång och folk vet vad som väntar.

Befriande att träffa andra

Av alla som är här i kväll, har Kim, Mikaela och Moa förhållanden. Moas pojkvän visste om från början att hon var asexuell. De möttes på Internet och då var det skönt att kunna berätta att hon inte ville ha sex. Kim träffade sin partner via nätverket, vilket kändes väldigt befriande, att den andre visste vad den gav sig in i och var på samma våglängd. Det är ofta så det är lättast att få närhet för att slippa sära eller riskera att ge fel signaler.

Att ha flera förhållanden är ett annat sätt, eftersom det inte är själva kärleken som uteblir. Däremot kan det vara svårt att träffa någon som inte själv är asexuell som går med på att den sexuella biten utelämnas. Men även om inte lusten efter sex finns där, kan attraktionen vara stark, som en harpun i bröstet, som en av deltagarna beskriver det.

– Du kan känna attraktion utan att den är sexuell. Jag kan jätteofta tro att jag vill ha sex, när jag egentligen bara vill vara nära, kommenterar Mikaela som har ett lesbiskt distansförhållande.

Plötsligt ringer det till i hennes ficka. Hon drar upp telefonen och berättar koden till lokalen. Några minuter senare kommer vännen Lina in i rummet och tränger in sig i soffan. Lina är 22 år och jobbar på Posten.

Någon som är asexuell kan vara både hetero-, homo- och bi, men har ingen egen sexualidentitet. Många i rummet upplever att de ses som ett hot av samhället. Eller kanske mot samhället. Det är provocerande att avstå från det som ses som så självklart i samhällets ögon. Men till skillnad från avhållsamhet, att avstå från något som man faktiskt vill, är asexualitet något annat, att följa sin egen kropp.

– Det är befriande att träffa andra i samma situation, säger Kim och får medhåll av övriga.

Mötesträffarna utannonseras på nätverkets hemsida och för att vara med behövs inget medlemskap. Problemet är att de som verkligen lider av sin asexualitet, inte är sådana som ställer upp på intervjuer, går med i nätverk eller kommer på träffar. Samhällets krav håller många tillbaka och uppmaningen att gå till doktorn och söka hjälp är en vanlig åsikt.

– Men om någon som kommer hit mår fysiskt dåligt, rekommenderar vi att söka läkare eller psykolog, säger Kim, som själv under sina ungdomsår hade sex för att bli bekräftad, trots att den egna lusten och längtan inte fanns där.

I nätverket finns idag uppskattningsvis 450 medlemmar. Mörkertalet är större men det finns inga exakta siffror på hur många som är asexuella i Sverige. Folkhälsoinstitutet gjorde en undersökning 1996, *Sex i Sverige*, om svenskarnas sexualvanor, men sedan dess har stora förändringar skett. Ett förslag har lagts fram att en ny undersökning ska göras, men det ses fortfarande som något väldigt privat att rota i människors sexuella liv. Ändå är just åsikter om det

sexuella livet något som möter gruppdeltagarna dagligen. De flesta som är här i kväll har provat sex, men aldrig känt någon egen lust att ha det.

Moa som är yngst är 19 år, Hon sitter tyst och lyssnar på det de andra berättar. Här är det bara skönt att kunna få vara sig själv, trots att lampskenet och värmen ger en nästan sensuell känsla i rummet. Ljuddämparna i taket håller ljudnivån låg, men volymen stiger när samtal från vardagen kommer upp, att det förväntas att alltid vilja ha sex och att människor frågar om det inte är att gå miste om något.

– Ibland kan du känna att du går miste men det blir irriterande i längden att höra, säger Jessica som har blivit ifrågasatt om hon har tappat menssen eller om det är något annat fel varför hon inte känner längtan efter sex.

Jessica är heterosexuell och har också varit förlovad med en kille i fem år, vilket hon i efterhand ser som förvånande. Hon beskriver det som att hon inte har någon mall för hur sex känns i kroppen, bara att det är något som förväntas. Hon ställde under förhållandet upp för att göra sin pojkvän glad, och liknar det vid att åka på den där festen hon egentligen inte ville gå på och som alla andra hade så roligt under. Det gick att låtsas så länge hon var nyförälskad, men idag har hon ingen kontakt med sin förre pojkvän och han vet inget. Det var först när Jessica av en slump såg en insändare på nätet, som hon förstod att det fanns fler som kände som hon.

– Det är lätt att det uppfattas som att du inte tycker om din partner tillräckligt mycket om du inte visar det sexuellt, säger Kim från sin plats i fätöljen vid dörren.

I samma stund börjar dörren röra sig och en man med färgglad halsduk kommer in. Han slår sig snabbt ner på en stol och slänger av sig jackan. På väggen bredvid honom hänger en inramad retro-affisch med texten "Flickorna gör slag i saken".

– Du får presentera dig igen, säger Kim.

– Jaha ... mumlar mannen förvirrat och virar av sig halsduken.

– Nej, inte du, skrattar Kim och nickar mot mig.

Kim är noga med att säga till den nytilkomne att det är okej att inte svara på frågor, men är själv öppen med sin asexualitet och har en av sina intervjuer uppsatt på sitt jobb, en förskola i Stockholm. Mikaela har just varit med i en intervju för en av tidningarna som har kontaktat nätverket. Hon drar på munnen och berättar att intervjun gick bra, men att den var hennes första och att hon har sagt saker som hon aldrig hade berättat för någon förut och som nu främlingar kunde läsa om.

Att vara sig själv

Av alla som är här i kväll säger de kvinnliga deltagarna mest. Kanske är anledningen att en kille förväntas att alltid kunna prestera och att alltid vilja. Några av de kvinnliga deltagarna har lekt med tanken att söka sig till platser där det är känt att sex inte förekommer, till exempel kloster. Att få vara sig själv utan att förklara och känna press. På vägen dit är träffarna ett andrum. Inte minst eftersom det finns så lite forskning eller sällan tas upp i vardagliga sammanhang, annat än som ett exotiskt inslag.

RFSL har rekommenderat en biologibok för skolundervisning, där homo- och bisexuella samt transpersoner framställs på ett önskvärt sätt. När jag har bläddrat i boken har det inte stått någonting om asexualitet, men däremot att man aldrig ska behöva känna sig tvingad att ha sex.

– Har ni förresten hört att asexualitet nämns i Stora Sexboken nu? frågar Kim de andra.

Jag drar mig till minnes en lila, glittrig bok från ett av borden på Sexdagarna på universitet, mitt i min humlejakt. Bland skålen med genomskinliga glidmedelsförpackningar och kondomgosedjuret i svart plysch. Men alla brister ut i skratt när någon påpekar att det knappast är rätt forum att fråga efter en sådan bok. Nätverket för asexuella har varit med på Sexdagarna på Stockholms universitet två år tidigare, men i år har det inte hunnit bli av när en ny hemsida har skapats och heltidsjobben har tagit upp all tid.

Medan vi har pratat bakom den stängda dörren har klockan passerat åtta. Trots det har ingen avbrutit och bett mig att gå. Kanske är det inte bara den kyliga luften utanför som får mig att vilja stanna längre, men utrymme behövs för dem som är här för första gången.

Innan jag går slänger Jessica fram ett visitkort. Med blå text mot en tom bakgrund står hennes fulla namn. Det är nästan så att jag förväntar mig att det på kortet också ska stå det ord som har fått gruppen i kväll att samlas. Men jag inser snart att det nog dröjer länge innan det ordet kommer på pränt på ett vitt visitkort.

* Fotnot: Samtliga namn är fingerade.

Bryter mot samhällets förväntningar

Någon som inte styrs av sexuella drivkrafter. Så beskrivs asexualitet – det begrepp som har fått en ny innebörd i dagens samhälle. Men vad står egentligen begreppet för och varför ses det som ett hot?

– Asexualitet bryter mot den stereotypa föreställningen om lust och sexualitet, där både män och kvinnor ska ha en längtan, säger Lars-Gösta Dahlöf, docent i psykologisk sexologi på Göteborgs universitet.

Asexualitet som begrepp myntades 1904 ur grekiskans a- (ej) sexuell. Ordet är ursprungligen använt för djur- och växtvärldens könlösa fortplantning. Men de senaste femton åren har det också fått en modern innebörd gällande sexualitet hos människor. En definition av asexualitet är någon som inte styrs av sexuella drivkrafter. Hur detta yttrar sig är dock individuellt och forskare i Kanada, där den främsta forskningen pågår, drar skiljelinjen vid sexuellt umgänge med en annan människa.

Som rörelse är det först under 2000-talet och med hjälp av Internet som begreppet har spridit sig till allmänheten. Den största träffpunkten för asexuella finns i USA genom bland annat AVEN (Asexual Visibility and Education Network), ett nätverk och forum som skapades 2001. Enligt grundaren David Jay har AVEN idag 18000 medlemmar runt om i världen. Syftet är att sprida kunskap och att skapa en större acceptans för asexualitet i samhället, i såväl USA där nätverket har sitt huvudsäte, som i övriga världen. I Sverige uppmärksammades fenomenet i svensk media efter en föreläsning 2005 på Pride-dagarna i Stockholm. Men begreppet är fortfarande relativt okänt, inte minst eftersom det är svårt att kategorisera.

Docent Lars-Gösta Dahlöf är universitetslektor i psykologisk sexologi vid Göteborgs universitet. Han beskriver den sexuella motivationen som en termostat, och hos asexuella personer är denna nedskruvad till noll. Men det saknas fortfarande objektiva kriterier för vem som ska räknas som asexuell.

– Vanligt för någon som kallar sig asexuell är att lusten är väldigt låg i normalläge, säger Lars-Gösta Dahlöf.

En person som anser sig vara asexuell har något som Lars-Gösta Dahlöf kallar för tolkningsföreträde. Med det menas att det är den asexuelle själv som bestämmer om han eller hon anser sig vara asexuell. Därmed kan inte någon diagnos ges av en psykolog, läkare eller terapeut över personens huvud.

Rädsla i samhället

Det finns en skillnad mellan asexualitet och det som bland annat i vården betecknas som nedsatt sexuell lust på grund av exempelvis funktionshinder, sjukdom och ålder. Det är att den asexualitet vi pratar om i moderna termer, ofta inte är ett stort problem för individen, utan problemen uppstår i samspel och jämförelse med andra. Att till exempel under sin tonårstid känna sig annorlunda och utanför och att inte delta i det som många andra upplever som lustfyllt och njutbart. I en relation kommer svårigheterna upp till ytan.

I sitt arbete på universitetet märker Lars-Gösta Dahlöf en påtaglig rädsla i samhället, både för begreppet och för människorna som betecknar sig som asexuella.

– Asexualitet bryter mot den stereotypa föreställningen om lust och sexualitet, där både män och kvinnor ska ha en längtan. Folk är rädda för att ta intryck och de bara genom att ta ordet i munnen ska stänga av något som hjärnan vill ha.

Paralleller dras till homofobi och en rädsla för att väcka något dolt hos sig själv.

– En del människor som i sin egen vardag har svårt att hantera lustproblem blir rädda för att upptäcka en egen asexualitet, säger Lars-Gösta Dahlöf

Bland kuratorerna på avdelningarna för sexuell hälsa, Sesam, är asexualitet ett ovanligt fenomen, eftersom de flesta asexuella inte upplever sitt eget tillstånd som ett problem, även om de ofta möts av den uppfattningen av omgivningen.

– Asexuella ser det inte som något problem att inte ha sex. De vill bara få det socialt accepterat, säger Malin Drevstam som är kurator på Sesam-mottagningen på Danderyds sjukhus.

Studier i England ger en uppskattning att en procent av befolkningen är asexuell, men eftersom asexualitet kan vara både tillfälligt och permanent är det svårt att ge exakta siffror.

Olle Waller är sexualupplysare och känd för allmänheten genom sexfrågeprogrammet "Fråga Olle". Han menar att skälen till att avstå från sex är skilda. Men det som är svårt för omgivningen att acceptera, är hur längtan till sex, som i samhället framställs som njutningsfullt och häftigt, inte finns där för alla.

– Vi har en föreställning om den goda sexualiteten och kopplingen till kärlek, säger Olle Waller.

Många asexuella skulle känna sig tillfreds med att inte ha en längtan efter sex om det inte vore för omgivningens negativa reaktioner. Men Olle Waller menar att uteblivet sex inte behöver vara att må dåligt sexuellt.

– Man skulle kunna hävda att ett sexuellt välbefinnande också kan inkludera att inte ha sex, säger han och liknar öppen asexualitet vid ett sexualpolitiskt ställningstagande som ifrågasätter den rådande samhällssynen.

Fråga om existens

I sexologikurserna på universitetet har asexualitet ett relativt stort utrymme, och professor Lars-Gösta Dahlöf menar att det är nödvändigt att information sprids till exempelvis ungdomsmottagningar, dit ungdomar söker sig med frågor om identitet, känslor och relationer, och där det är viktigt att bli förstadd. Han menar att frågan om asexualitet även har att göra med tankar om vår existens och om hur vi människor ser på varandra.

– Frågor om asexualitet aktiverar andra existentiella funderingar och vi måste se hur vi förhåller oss till oss själva och konformitet i samhället, säger Lars-Gösta Dahlöf.

Att asexualitet som ord är en negation av ordet sexualitet kan vara en förklaring till oförståelse och rädsla. Som sexuell orientering, det vill säga hetero-, homo- eller bisexualitet, rör det sig kanske snarare om en avsaknad av sexuell orientering. En del asexuella brukar använda sig av begreppet emotionell i stället för sexuell. Lars-Gösta Dahlöf anser i stället att orden gynefil och androfil är bättre, eftersom det innehåller alla tänkbara dragningar till kvinnor (gyn) respektive män (andro) oavsett eget kön. Sexualitet som ord syftar också många gånger på lust.

– Med asexualitet stryker du bort allt som har med sexualitet att göra, men en asexuell person kan naturligtvis uppleva lust och njutning i olika sammanhang även om den inte är sexuell, säger Lars-Gösta Dahlöf.

En anledning till varför inte mer forskning är gjord om asexualitet, tror Lars-Gösta Dahlöf är att många som definierar sig själva som asexuella inte är motiverade att bli studerade eftersom de kan ana att målet är att bevisa en psykologisk störning, och det är just så de inte vill bli uppfattade. Samtidigt skulle det kanske göra att de ifrågasattes mindre.

– Asexuella vill själva inte se sig som sjuka eller att omgivningen ska uppfatta asexualiteten som en sjukdom, säger Lars-Gösta Dahlöf.

Biologiska orsaker till varför sexlusten kan försvinna är kända, men i dagsläget finns det ingen enkel vedertagen biologisk förklaring till asexualitet och utebliven längtan. Teorier om sexuella övergrepp och trauman i barndomen florerar men det finns inga vetenskapliga belägg för att detta skulle vara en gemensam nämnare. Allt ifrån låg hormonhalt till medfödd låg sexualdrift diskuteras, men än så länge är det ingen som vet säkert.

– I framtiden kan det troligtvis gå att hitta orsaker som har samband med hjärnan och belöningssystemet kopplat till lust och sexualitet, berättar Lars-Gösta Dahlöf.

Genom att i dag filma hjärnan under arbete vid specifik stimulering, kan forskare se hur området för lust och sexualitet aktiveras vid exempelvis attraktion. Men denna forskning har ännu inte omfattat asexuella personer. Till dess får resultaten förlitas på de få studier som bygger på enkäter, intervjuer och människors egna upplevelser.

– Det är ett oerhört spännande område och den forskningen återstår att göra, säger Lars-Gösta Dahlöf.

I väntan på bröllopet

För två år sedan bestämde sig Christine och Viktor för att inte ha sex igen förrän de var man och hustru. Omgivningen tror inte på dem när de säger att de aldrig går längre än en kyss.

– Kärlek är så mycket mer än så, säger Christine, som spolade ner sina p-piller när hon och Viktor tog det gemensamma beslutet.

– Jag skickade precis ett sms till dig, kvittrar Christine.

I bakgrunden står Viktor som har kommit hem efter en lång dag på jobbet. Ute är det minusgrader, och Christine skyndar sig att sätta på tevatten utan att spilla på den mörka koftan. I ett svep befinner sig två tända stearinljus på köksbordet. De svarta tekopparna ångar av citronte.

Om några månader blir den nybyggda ettan parets hem. Många möbler ska bytas ut och skänkas till Second hand, och Viktor's enkelsäng i ena rumshörnet kommer att ersättas av en efterlängtd dubbelsäng.

– Där ska en vän sätta upp ett draperi, berättar Christine och ritar med handen i luften ovanför sängen.

– Kommer bli asträngt, konstaterar Viktor med en min som inte kan dölja att bröllopet är nära.

I april ska Christine, 21 och Viktor, 23 säga ja till varandra. Bröllopsplanerna är i gång och skisserna ligger i datorn. Mycket är än så länge hemligt, men en sak är klar, det ska bli två bröllopsnätter på ett femstjärnigt hotell.

– Vi måste ju ta igen lite, säger Viktor och berättar att paret aldrig har sovit med varandra under de senaste två åren av sitt förhållande.

Växande beslut

Christine och Viktor träffades på Internetsajten Lunarstorm för sju år sedan. Christines örhängen svänger fram och tillbaka när hon berättar om vänskapen som utvecklades till kärlek.

Förlovningen, Viktor's överraskningar med skattkarta och den slutliga frågan utanför idrottshallen där den första promenaden ägt rum. Då och då vänder hon sig till Viktor för att få sina minnen bekräftade, och smeker honom förtjust över handen när han minns detaljerna.

I bokhyllan bredvid widescreen-tv: n står den röda bok som har fått Christine och Viktor att längta extra mycket till bröllopet. Båda är uppväxta i kristna familjer, men det var först när de fick uppleva Gud själva som de bestämde sig för att leva enligt hans ord.

Christine tar fram Bibeln och bläddrar bland de tunna bladen. Sedan fäller hon upp lap-topen på skrivbordet vid fönstret och googlar vidare medan Viktor berättar om ett recept från Gud. Det recept Viktor pratar om är Guds tio budord.

– Sen står det ju lite mer fint och kärleksfullt i Nya testamentet. Gamla testamentet är lite hårt och rätt, tillägger Viktor.

I Pingstkyrkan, där Christine och Viktor är medlemmar, räknas sex före äktenskapet till budordet att inte begå äktenskapsbrott. Varken Christine eller Viktor är oskulder och i början av förhållandet levde de som de hade lärt i skolan på sexualundervisningen. Beslutet att inte ha sex växte fram ju mer de gick i kyrkan och fick höra om Gud. De fick uppleva en kärlek som de beskriver som varm och trygg. Den natt de bestämde sig helt, spolade Christine ner sina p-piller i toaletten.

Båda är vana att förklara och stå till svars för sitt beslut. Som lovsångsledare i församlingen brukar Christine sjunga på gudstjänsterna, och frågan om sex är någonting som diskuteras mycket på ungdomssamlingar och caféträffar. Det är ett stöd i den vardag de möter ute i samhället. Viktor brukar undvika att köpa kvällstidningar.

Christine lämnar datorn på skrivbordet och sätter sig på köksstolen igen. På vägen ger hon Viktor en puss.

– Jag har inte pussat honom på länge, ursäktar hon sig med ett småkratt och ger honom en till.

Christines bruna hår är uppsatt med flåtor längs sidorna och runt halsen har hon en blommig sjal. Viktors tröja smälter in i de gröna väggarna. ”Inget naket”, är regeln de går efter för att inte frestas att hamna i säng. Att vara ensamma i ett rum är svårt, och ju närmare bröllopet kommer, desto svårare blir det att hålla sig ifrån varandra. Samtidigt säger båda att det är en trygghet att veta att deras förhållande inte bygger på sex.

– Kärlek är så mycket mer än så, säger Christine.

Utan sex upplever Christine och Viktor all annan närhet som större, och även små smekningar blir betydelsefulla. Kärleksförklaringarna till varandra står utspridda i lägenheten. Fotografierna vilar framför vita och vinröda gardinlängder. Än så länge sitter inga tavlor uppe på väggarna eftersom Viktor vill vänta tills Christine har flyttat in så att de kan bestämma tillsammans.

”Paret som inte har sex”

I församlingen är det vanligt att vänta med sex till efter äktenskapet, men bland sina icke-kristna vänner väcker Christine och Viktor förundran. Christine upplever att hennes tjejkompisar ser hennes och Viktors beslut som någonting fint.

– En del känner själva att de också vill ha en längtan, säger Christine.

För Viktor är det tvärtom, de av hans killkompisar som inte är kristna, förstår honom inte men tycker att det är lite roligt. Han har en gammal bekant som pratar om Christine och Viktor som ”paret som inte har sex”. För Viktor gör det inte så mycket att hamna under den benämningen bland dem som känner honom och vet varför han har valt att vänta. I kyrkan ses oskulden och sex som någonting vackert att ge bort till en person att dela resten av livet med.

På fingrarna sitter förlovningsringarna i guld. De blänker till när händerna förflyttar sig över matbordet längs stearinljusen. Om Christine får som hon vill, kommer även bordet att bytas ut när hon flyttar in.

Christine och Viktor oroar sig inte för att inte fungera tillsammans i sängen, även om det är ett vanligt ifrågasättande från omgivningen. De första två åren av sitt förhållande hade de sex med varandra, men upplevde en kyla som var svår att sätta ord på. Genom församlingens ungdomspastor fick de hjälp att hantera sina frågeställningar. Ju längre steg de tog, desto bättre mädde de inombords, och desto större upplevde de kärleken till varandra och Gud. Både Christine och Viktor kommer ihåg det exakta datumet när de bestämde sig. De började med att inte ha sex, och slutade sedan helt att sova med varandra. Ett val de vill stå fast vid tills de har sagt ja till ett liv tillsammans.

Planerna för bröllopsnatten får datum-nedräkningen som Christine har på sin mobil, att ticka.

– Men det är bara på skoj, säger Christine och reser sig på väg till den lila hallen som hon har valt färgen på.

Christine ska ta tåget hem från Viktors lägenhet i kväll. De älskar att se på tv-serier tillsammans, fast inte senare än att det går att ta sig hem efteråt. Fram till bröllopet bor Christine i föräldrahemmet för att kunna spara pengar till bröllopet. Om några månader står också hennes namn på klisterlappen utanför lägenhetsdörren. Men först ska hon bäras genom öppningen till ett annat rum. Bröllopgästerna får finna sig i att paret har annat i tankarna än bröllopstårta.

– Vi planerar att inte stanna så jättelänge på efterfesten, ler Viktor.

Vem vill göra någon besviken?

Sex. Ett ord som på pappret inte tar så stor plats men som i verkligheten är både laddat och exponerat. Från Adam och Eva, till Eva och Eva. Sexualitet kittlar och fascinerar. Edens lustgård, eller grottmänniskorna som gör upp eld bakom skynken av skinn. Vad vore en thriller utan en scen där hjälten får sig lite till livs?

Samtidigt blossar en annan värld upp. I USA säljs T-tröjor med texten "No sex, please!". Via nätbutiken The Asexual Visibility store, går det att komma ut ur sexgarderoben genom ett rosa linne i storlek small, medium eller large. Vem har inte stelt krystat fram "ledsen, jag vill inte mer men vi kan väl vara vänner"? Och vem har inte känt sig skyldig efter en sådan kommentar? Kanske skulle ett linne med samma text göra succé på H&M. Eller är det så att vi är sexmaskiner hela bunten som inte gör annat än nuppar som kaniner? Det är ju så det verkar överallt. Ja, om man bortser från Christine och Viktor som trots sin starka övertygelse, väljer att inte visa sina efternamn. Eller Kim, Mikaela, Jessica och alla andra som träffas bakom stängda dörrar.

Ett avsnitt ur sexfrågeprogrammet Fråga Olle handlade om när på året gästerna hade mest sex. Gäster var fotomodellen Anine Bing och artisten Vincent Pontare. Anine Bing svarade till programledaren Martins förvåning att hon inte hade sex alls om hon inte har pojkvän, hon vill inte ha det om hon inte har känslor för en person. Programledaren började skratta av hennes svar. "Vet du hur många killar du gör besvikna nu?" Kommentaren var menad som ett skämt, men kanske ligger det mer bakom än så. Den dag det är okej att säga nej utan att känna skuld kommer det inte att behöva stå någon text på ett sextigt rosa linne. Men varför ses det egentligen som så mycket bättre att svika sig själv?

Arbetsrapport

Ämnesval

Sex är någonting vi möts av dagligen, i hemmet och i media. Bara på dörren till den lokala affären, stod nyligen på en löpsedel: ”69 fel som män och kvinnor gör i sängen”. Institutet för språk och folkminnen, har fått in nyord från allmänheten, som ”hygglosexuell” – att ställa upp på sex för att vara snäll. Anders Gerdin skrev i sitt avskedstal när han slutade på Aftonbladet, att läsarna som tycker till ofta påpekar att de inte vill se sex på löpsedlarna. Ändå fortsätter flödet av tips och trix, med undertonen att alla måste prestera, alla ska vilja, och att alla vill.

Från början var min tanke att bara beröra asexualitet, då asexualitet och avhållsamhet egentligen är två skilda saker. Men examinatorn i kursen där mitt PM behandlades, godkände inte enbart asexualitet, så jag vidgade ämnet till att även gälla avhållsamhet. Mitt mål har varit att ta mig in i de olika miljöerna och förmedla dem till läsarna.

Syfte och publicering

Syftet att skriva reportaget från träffen för asexuella, var främst att visa att det finns en sådan plats. Jag tror att det kan vara bra för allmänheten att känna till, och för personer i liknande situation att upptäcka att det finns. Bara *att* det finns stödträffar för personer som inte vill ha sex, tycker jag är intressant och en viktig aspekt.

Att jag valde ett par som inte har sex, var för att fokusera på kärleken. Det är lätt att få intrycket, när det exempelvis står ”fel i sängen”, att kärlek inte finns utan sex, vilket jag tror kan leda till en ännu större press för människor som upplever att de inte når upp till samhällets krav. Ett krav som jag tror grundas i det som visas i överflöd i media, reklam, text och bild. Självklart hade det varit lättare att göra personporträttet på någon som var asexuell, för att göra artikelserien mer enhetlig. Men frågan är om det hade gett så mycket mer åt reportaget och faktaartikeln. Krönikan är som en personlig kommentar och ett sätt att ”knyta ihop säcken”.

Min tänkta publicering var från början en söndagsbilaga i exempelvis DN. Men eftersom jag vill arbeta med redigering i framtiden, ville jag ta tillfället i akt att redigera texterna. Tankarna gick till en informationstidskrift eller informationsbroschyr, exempelvis för ungdomsmottagningar. Inte minst väcktes den tanken efter min intervju med Lars-Gösta

Dahlöf. Detta är dock utom de riktlinjer som gäller för c-projektet. Texten skulle också eventuellt kunna publiceras i någon ungdomstidning som Glöd.

Research

Innan jag bestämde mig slutgiltigt för ämnet, försökte jag få reda på så mycket som möjligt via Internet. Samtidigt ville jag inte läsa på för mycket för att ha kvar nyfikenheten. Jag började med att besöka Sexdagarna på Stockholms universitet. Där kom jag i kontakt med Jonas Lemon, projektledare. Nätverket för asexuella kom jag i kontakt med via deras hemsida, och det var också så jag fick tillåtelse att besöka mötet.

Litteraturmässigt har jag besökt bland annat Kungliga bibliotekets information för att få hjälp att hitta litteratur. Dock har litteraturen enbart berört uteblivet sex på grund av sjukdom, och det är inte det jag har velat fokusera på, därför har jag inte tagit med denna litteratur i källförteckningen. Utöver Kungliga biblioteket har ytterligare bibliotek besökts – med samma resultat – det finns för lite publicerat trots efterforskningar i bland annat mediearkivet. Tidningsartiklar har funnits, men dessa har jag enbart skummat igenom och inte använt som källor, varför jag inte heller har nämnt dem i källförteckningen. Detsamma gäller en B-uppsats av Johanna Franzén på Stockholms universitet.

Radioprogram och dylikt har varit viktiga källor när det gäller avhållsamheten, eftersom jag, även om jag pratat med vänner, inte anser att de kan stå som egna källor för vad som gäller i Pingstkyrkan överlag och inte bara församlingen som de är med i. Eftersom det finns så lite forskning och information, har på ett sätt de personer som jag har skildrat från asexuellt-mötet också varit källor. Men för att inte hamna i det läget att få bara ”en bild”, har jag ställt exempelvis Lars-Gösta Dahlöfs text mot det de asexuella själva har berättat. Jag har också ringt runt och mejlat till otaliga kliniker, gynekologer, barnmorskor och sexualrådgivningar – ofta med svaret att jag skulle fråga någon annan som vet mer.

Reportaget från asexuella, gjordes enbart med anteckningsblock, och, vilket framgår i texten, det var inte självklart att jag fick stanna. Där på plats frågade jag också om de ville vara helt anonyma. Efter det har texterna skickats ut, så att de som har velat har kunnat godkänna sin medverkan. Till mötet med Pingstkyrke-paret skedde första kontakten via telefon. När vi träffades på riktigt, spelades intervjun in med mp 3-spelare. Telefonintervjun med Lars-Gösta Dahlöf skedde via telefon med hjälp av anteckningsblock. Han fick senare läsa texten och

komma med ändringar och synpunkter. Jag fick också en power-point av honom med forskningen från Kanada av professor Lori Brotto.

Min källvärdering har följt principen att ringa runt och få bekräftat eller icke-bekräftat. Även Lars-Gösta Dahlöfs påståenden har jag försökt testa mot andras. Detta har dock inte varit lätt eftersom ämnet är så okänt och outforskat. När det gäller lokalerna och miljöbeskrivningarna har jag besökt lokalen på RFSL Stockholm två gånger för att miljön skulle vara korrekt. Jag har också ringt upp Nationalencyklopedin för att få bekräftat att informationen där är riktig.

När det gäller uppgifterna om siffror, valde jag från början att utelämna dem eftersom forskningen är så osäker. Men efter examinatorns uppmaning, satte jag ändå dit dem i slutversionen av arbetet. Uppgifterna från Statistiska centralbyrån var först att det inte fanns något intresse att ta reda på siffror. Inte heller på RFSL eller RFSU fanns några undersökningar. Dock ändrades uppfattningen på Statistiska centralbyrån när jag ringde upp igen ett tag senare. Från att ha varit ”det finns inget intresse”, till att bli ”vi har inte resurser”. Men i stället valde jag att fokusera på Folkhälsoinstitutet.

För att få en bild av samhällets sexsyn, kontaktade jag Malena Ivarsson och frågade vilka frågor hon brukade få av läsarna, hon var utomlands men svarade via mejl. Även Eva Rusz har kontaktats, men hon hänvisade mig vidare. Åtskilliga gånger har jag mötts av frågan ”vad sa du att det hette?” och sedan en hänvisning vidare till nästa person som ansågs vara mycket bättre, som Bockarna Bruse ungefär.

Vinkling, form och gestaltning

Jag tycker att allt ifrån vinkling till gestaltning har varit svårt att genomföra, inte minst eftersom personerna inte fick avslöjas för mycket med detaljer. Samtidigt som jag ville visa att mötena äger rum bakom stängda dörrar, att människor vill vara anonyma, har jag försökt att redogöra så öppet som möjligt för det jag har mött. Utöver texten, har jag dock upplevt att alla har varit hjälpsamma och villiga att ställa upp. Eftersom personerna inte ville bli avslöjade, har jag strävat efter att fokusera på miljöerna för reportaget och personporträttet, att inte träffas på café eller liknande. Det har också varit viktigt för mig att alla har känt sig bekväma med sin medverkan och det slutliga resultatet.

Nackdelen med att befinna mig på platserna och skriva i jag-form, är att personporträttet och reportaget är väldigt lika varandra, i den bemärkelsen att personporträttet påminner om ett reportage. Samtidigt anser jag att lägenheten, parets blivande hem, är en del av paret och deras personligheter, som väggarna som inte har tavlor uppe, utspridda kärleksförklaringar och liknande. I personporträttet har jag försökt att hålla mig själv i bakgrunden, och också mina egna förutfattade meningar.

Jag har inga tidigare erfarenheter av asexualitet. Men som barn följde jag med min närmaste kompis till Pingstkyrkan. Efter att jag inte följde med till kyrkan längre som tonåring, har jag hållit kontakten med vänner därifrån. På så vis har jag sedan tidigare en inblick i den kristna världen och deras syn på sex före äktenskapet, det var även så jag fann min kontakt till Pingstkyrke-paret. På ett sätt har det varit en svårighet, eftersom det har varit svårt för mig att veta exempelvis vilka kristna termer som folk känner till och inte. Till min hjälp har jag tagit icke-kristna kompisar som har fått läsa och tycka till.

Att förmedla parets tro, en tro som är så stark att de tar ett stort beslut, har också varit svårt, eftersom jag kanske trots att jag inte själv lever enligt de föreskrifterna, har lättare att förstå varför. Det har jag försökt förmedla genom att fokusera på det ”fina” med att avhålla sig, snarare än förbud, vilket också var så jag uppfattade paret. Genom att glimta in detaljer, har jag försökt att göra personerna och miljöerna levande i den mån det har gått.

I mina skildringar har jag fokuserat på dörren. Träffen för asexuella sker bakom stängda dörrar, Christines namn kommer att stå utanför lägenhetsdörren, och hon kommer att bäras genom dörröppningen till hotellrummet, som någon som kan ha sex och återgå till samhället utan att ”gömma sig”. En klyscha förvisso, men jag tycker att det speglar samhällets fördomar, som också bekräftades genom Lars-Gösta Dahlöf och alla jag mött under artikelseriens gång.

Etiska överväganden

Eftersom det har rört sig om ett känsligt ämne, har självklart de etiska övervägandena varit många, allt ifrån vilka detaljer som har kunnat visas, till namn, bild och själva intervjusituationerna. De problem som har uppstått, har jag vädrat tillsammans med min handledare. Ett etiskt övervägande och beslut som jag tog själv på slutet, var frågan om ”Jani” som är med i början av reportaget. På plats godkände han sin medverkan. Jag förvissade honom

om att jag skulle skriva exakt det han frågade mig – om en sexpartner, och om det han visade mig, men jag valde ändå att fingera hans namn. Det står även i slutet av texten att alla namn är fingerade. Jag har sett det som väldigt viktigt att mina personer har fått läsa hela texterna, och att jag även har varit öppen med mitt projekt, vad gäller både innehåll och namn på hela serien.

Som bilder har jag tagit vanliga foton och använt Threshold-funktionen, dels för stilens skull, men också för att personerna inte ska kännas igen. På de bilder där enbart en flicka förekommer, är det jag själv som har använt och gjort om gamla bilder på datorn, förutom bilden på kondomerna och vykortet som är skapad efter Sexdagarna. Bilden på Christine och Viktor var ett förhandlande. Jag fick ha med bilden på dem så länge det inte gick att känna igen dem, så även här blev det Threshold-funktionen. Redigeringen kommer jag att arbeta vidare med, men det var intressant att se om artikelserien kunde höra ihop.

Citatkontroll

Alla som har sagt någonting i texten, har fått möjlighet att skriftligt, via mejl, godkänna sina citat. De har också fått möjlighet att se sina citat i texten. För mötet med asexuella, har citatkontrollen skett via deras gruppmejl, förutom "Jessica" som förekommer mycket i texten, hon fick godkänna både via telefon och mejl. Lars-Gösta Dahlöf fick godkänna via mejl, men jag ändrade några av de vetenskapliga orden i fakta-delarna, dock inte hans citat. Olle Waller fick godkänna via mejl, Malin Drevstam godkände över telefon. Både Christine och Viktor fick godkänna sina citat och texten via mejl. I övrigt har alla som har velat, haft tillgång till sina citat och sin medverkan i texten.

Lärdomar

Jag har lärt mig enormt mycket av det här arbetet – hur svårt det kan vara, men samtidigt kul. Att ringa runt, söka information som inte finns, fråga personer som inte vet – motgångar som till slut leder till ett litet guldkorn då man hittar någon som faktiskt kan svara. Att bli bedömd inte bara för textens uppbyggnad och komposition, utan fenomenet i sig. Siffror som inte existerar, kort sagt ett uselt ämnesval för att få fram mycket att skriva om. Men som jag ser det, ett viktigt ämne att ta fram i ljuset.

Källor:

Personer/intervjuer:

Dahlöf, Lars-Gösta (docent och universitetslektor i psykologisk sexologi vid Göteborgs universitet) telefonintervju (2007-12-14)

Lemon, Jonas (projektledare för Sexdagarna, SU) intervju 2007-10-31)

Drevstam, Malin (kurator på Sesam-mottagningen i Danderyd) telefonintervju (2008-01-11)

Waller, Olle (sexualupplysare Lafa) telefonintervju (2008-01-11)

”Kim”, initiativtagare, Asexuellt, intervju (2007-12-18)

”Christine och Viktor”, intervju (2007-12-17)

Mötet för asexuella, RFSL Stockholm (2007-11-13)

Jay, David, grundare av AVEN (kontakt via mejl)

”Jessica” (kompletterande kontakt via mejl och telefon)

Ivarsson, Malena, sexolog och medarbetare på Aftonbladet (kontakt via mejl)

Sandström, Eddie, leg sjuksköt/barnmorska, leg psykoterapeut (kontakt via mejl, sexualmedicinskfraga.se)

Tryckta:

New scientist (2004/10/16) – Glad to be an asexual (Westphal, Sylvia Pagán)

Lindgren, M; Obligatorisk Sexualitet och Asexuell Existens: Patologiserad olust, (a)sexuella (icke)subjekt och frånvaro av begär som (o)möjliggjord position (c-uppsats i genusvetenskap, Södertörns högskola, 2007)

”Sex i Sverige” – om sexuallivet i Sverige 1996 (Folkhälsoinstitutet)

Spektrum biologibok (Liber förlag, 2001)

Övriga:

Sveriges Radio, P3 tro, intervju med Hanna Möllås (11 nov 2007)

Fråga Olle, kanal 5 (2007-10-31)

Statistiska centralbyrån

Folkhälsoinstitutet (Marlene Markenzius, enheten för trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa)

Socialstyrelsen

RFSU-kliniken, Stockholm

RFSL Stockholm

Vårdguidens telefonupplysning

www.nationalencyklopedin.se

www.fragapastorn.pingstkyrkan.net

www.bibeln.se

<http://asexuellt.blogspot.com/>

www.asexuality.org

www.kondom.nu

www.p-guiden.nu

<http://www.cafepress.com/asexvisibility>